

PREHLAD DÔLEŽITÝCH TERMÍNOV

1. Termíny pre textové jednotky

V odborných publikáciách sú často výrazy ako *úryvok*, *časť*, *sekcia* a pod. používané nejednotným spôsobom. Pre potreby rétorickej analýzy je však potrebné presné používanie týchto výrazov:

„NÍŽŠIE“ ÚROVNE (alebo neautonómne)

Počnúc prvými dvoma (termín a člen), jednotky nižšej úrovne sú tvorené *jednou*, *dvoma* alebo *troma* jednotkami predchádzajúcej úrovne.

TERMÍN	Termín všeobecne zodpovedá <i>lexéme</i> , čiže slovu, ktoré patrí do slovnej zásoby: substantívum, adjektívum, sloveso, príslovka.
ČLEN	Člen je <i>syntagma</i> , alebo skupina <i>termínov</i> spojených medzi sebou priamymi syntaktickými vzťahmi. Člen je najmenšia rétorická jednotka, ktorá môže obsahovať i jediný termín.
ÚSEK	Úsek obsahuje jeden, dva, alebo tri členy; hovoríme o úseku <i>jednočlennom</i> (termín gréckeho pôvodu je <i>monostich</i>), o úseku <i>dvojčlennom</i> (<i>distich</i>) alebo o úseku <i>trojčlennom</i> (<i>tristich</i>).
ÚRYVOK	Úryvok obsahuje jeden, dva alebo tri úseky.
ČASŤ	Časť obsahuje jeden, dva alebo tri úryvky.

„VYŠŠIE“ ÚROVNE (alebo autonómne)

Všetky sú tvorené *jednou* alebo *viacerými* jednotkami predchádzajúcej úrovne.

STAŤ	je tvorená jednou alebo viacerými časťami. Ekvivalent <i>perikopy</i> v exegéze.
SEKVENCIA	je tvorená jednou alebo viacerými staťami.
SEKCIA	je tvorená jednou alebo viacerými sekvenciami.
KNIHA	je tvorená jednou alebo viacerými sekciami.

Niekedy je nevyhnutné identifikovať medzistupne: *podčasť*, *podsekvencia* a *podsekcia*; tieto jednotky majú rovnakú definíciu ako časť, sekvencia a sekcia.

OKRUH	je textový komplex, ktorý predchádza alebo nasleduje centrum nejakej konštrukcie; ak je centrum dvojčlenné, okruh zodpovedá každej polovici konštrukcie.
-------	--

2. Termíny, ktoré označujú vzťahy medzi symetrickými štruktúrami

ÚPLNÉ SYMETRIE

PARALELNÁ KONŠTRUKCIA je figúra kompozície, ktorej jednotky sú v pároch usporiadané paralelne: A B C D E | A'B'C'D'E'.

Keď dve paralelné jednotky medzi sebou rámcujú jeden prvok, hovoríme o paralelizme, aby sme označili symetriu medzi týmito dvoma jednotkami, ale zároveň je považovaný (jednotka vyššej úrovne) za koncentrickú konštrukciu: A | x | A'.

Paralelná konštrukcia sa nazýva aj *paralelizmus* (ktorý stojí naproti *koncentrizmu*).

ZRKADLOVÁ KONŠTRUKCIA je figúra kompozície, v ktorej sú jednotky v pároch usporiadané anti-paralelne alebo zrkadlovo: A B C D E | E'D'C'B'A'.

Rovnako ako paralelná konštrukcia, ani zrkadlová konštrukcia nemá centrum; ako pri koncentrickej konštrukcii, jednotlivé prvky si zodpovedajú zrkadlovo.

Keď konštrukcia obsahuje iba 4 jednotky, môžeme hovoriť o *chiazme*: A B | B'A'.

KONCENTRICKÁ KONŠTRUKCIA je figúra kompozície, v ktorej sú symetrické jednotky usporiadané koncentricky (A B C D E | x | E'D'C'B'A') okolo centrálného prvku (tento prvok môže byť jednotkou ktorejkoľvek úrovne organizácie textu).

Koncentrická konštrukcia sa nazýva aj *koncentrizmus* (ktorý stojí naproti *paralelizmu*).

ELIPTICKÁ KONŠTRUKCIA je figúra kompozície, v ktorej jednotlivé elipsy rozčleňujú ďalšie textové jednotky: A | x | B | x | A'.

ČIASTKOVÉ SYMETRIE

ZAČIATOČNÉ TERMÍNY sú termíny alebo syntagmy rovnaké alebo podobné, ktoré označujú začiatok symetrických textových jednotiek; *anafora* v klasickej rétorike.

KONCOVÉ TERMÍNY sú termíny alebo syntagmy rovnaké alebo podobné, ktoré označujú koniec symetrických textových jednotiek; *epifora* klasickej rétoriky.

OKRAJOVÉ TERMÍNY	sú termíny alebo syntagmy rovnaké alebo podobné, ktoré označujú okraje (extrémy) symetrických textových jednotiek; <i>inklúzia</i> v tradičnej exegéze.
MEDIÁLNE TERMÍNY	sú termíny alebo syntagmy rovnaké alebo podobné, ktoré označujú koniec jednej textovej jednotky a začiatok jednotky s ňou symetrickej; <i>tematické slovo</i> , <i>nadväzné slovo</i> , <i>Stichwort</i> v tradičnej exegéze.
CENTRÁLNE TERMÍNY	sú termíny alebo syntagmy rovnaké alebo podobné, ktoré označujú centrá dwoch symetrických textových jednotiek.

ZÁKLADNÉ PRAVIDLÁ ROZPISOVANIA

- V rámci člena sú termíny zvyčajne oddeľované medzerami;
- každý člen je zvyčajne rozpísaný v jednom riadku;
- úseky sú oddelené prázdnyim riadkom;
- úryvky sú oddelené prerušovanou čiarou;
- časť je označená dvoma líniami; to isté platí pre podčasť;
- v rámci state sú časti orámované (okrem prípadu, keď sú príliš krátke, napr. v prípade úvodu alebo záveru); eventuálne podčasti sú znázornené vo vedľajšom rámčeku;
- vo vnútri sekvencie alebo podsekvencie, state, rozpísané v próze, sú rozvrhnuté v rámoch oddelených prázdnyim riadkom;
- vo vnútri sekvencie, state podsekvencie sú rozvrhnuté vo vedľajších rámčekoch.